

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3(148).16
УДК: 355.233.2:796

Куришко Є.А.
аспірант Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту,
Корчагін М.В.
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Харківський національний університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба,
Золочевський В.В.
кандидат педагогічних наук, доцент
старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Харківський національний університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба,
Данилішин І.М.
викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Харківський національний університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба,
Іжаківський В.О.
курсант Харківський національний університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба,

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАКЛАДІВ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Запорукою високої бойової готовності та боєздатності особового складу Збройних Сил України є необхідний рівень професійних знань, достатня мотивація, відмінний фізичний розвиток та високий функціональний стан основних систем організму військовослужбовців [1].

Корінні зміни у поглядах на Національну безпеку країни, тривала гібридна війна на сході України, реформування системи вищої освіти у відповідності до «Болонського процесу» – ці фактори зумовлюють потребу реформування системи підготовки офіцерських кадрів у Збройних Силах України. Науковці вважають, що для того, щоб рівень майбутнього офіцера військового закладу освіти в повній мірі задовольняв вимоги професійної армії зразка НАТО, необхідно суттєво посилити фахову складову підготовки майбутнього офіцера та забезпечити її спеціалізацію [2].

З іншого боку досвід бойових дій в Операції Об'єднаних Сил (антитерористичній операції) на сході України довів необхідність розвитку та удосконалення військово-прикладних фізичних навичок військовослужбовців. Сучасні фахівці фізичної підготовки Збройних Сил України наполягають на необхідності зосередження уваги в підготовці військовослужбовців на формуванні умінь з пересування на полі бою, подолання перешкод у повному спорядженні та засобах балістичного захисту, метання гранат, ведення вогню зі стрілецької зброї з різних положень, плавання в обмундированні та зі зброєю [3].

Автори вітчизняних наукових праць О. Лаврут, Т. Лаврут, 2009; О. Ольховий, 2014; В. Климович, О. Ольховий, С. Романчук, 2016, стверджують, що успішність військово-професійної діяльності та результати професійного навчання майбутніх офіцерів залежать від їхнього фізичного стану [4, 5].

Іноземні експерти I. Mikkola, S. Keinänen-Kiukaanniemi, J. Jokelainen, A. Peitso, P. Härkönen, M. Timonen, 2012; K. Friedl, J. Knapik, K. Häkkinen, N. Baumgartner, H. Groeller, N. Taylor, 2015 у своїх дослідженнях підтверджують, що фізичний розвиток та функціональний стан систем організму є гарантією ефективного виконання бойових завдань військовослужбовцями різних спеціальностей [6, 7].

Ключові слова: військово-спортивні багатоборства, майбутні офіцери закладів військової освіти, спеціальна фізична підготовка.

Kurishko E.A., Korchagin M.V., Zolochovsky V.V., Danilishin I.M., Yzhakivskiy V.O. Theoretical analysis of the organization of special physical training of future officers of military education institutions. The key to high combat readiness and combat capability of the personnel of the Armed Forces of Ukraine is the required level of professional knowledge, sufficient motivation, excellent physical development and high functional status of the basic body systems of servicemen [1].

Radical changes in views on the country's national security, the protracted hybrid war in eastern Ukraine, and the reform of the higher education system in line with the Bologna Process are factors in the need to reform the training of officers in the Ukrainian Armed Forces. Scholars believe that in order for the level of a future officer of a military educational institution to fully meet the requirements of a NATO-style professional army, it is necessary to significantly strengthen the professional component of the future officer's training and ensure its specialization [2].

On the other hand, the experience of combat operations in the Joint Forces Operation (anti-terrorist operation) in eastern Ukraine has proved the need to develop and improve the military-applied physical skills of servicemen. Modern specialists in physical training of the Armed Forces of Ukraine insist on the need to focus on training servicemen to develop skills on the battlefield, overcoming obstacles in full gear and ballistic protection, throwing grenades, firing small arms from different positions, swimming and swimming. with weapons [3].

Authors of scientific works O. Lavrut, T. Lavrut, 2009; O. Olkhoviy, 2014; V. Klimovich, O. Olkhoviy, S. Romanchuk,

2016, argue that the success of the military-professional activity and the results of the professional training of the future officers lie in the old physical camp [4, 5].

Foreign experts I. Mikkola, S. Keinänen-Kiukaanniemi, J. Jokelainen, A. Peitso, P. Härkönen, M. Timonen, 2012; K. Friedl, J. Knapik, K. Häkkinen, N. Baumgartner, H. Groeller, N. Taylor, 2015 in their studies confirm that the physical development and functional state of the body's systems is a guarantee of effective combat training of military service personnel [6, 7].

Key words: military-sports sports fights, future officers of mortgages in military education, special physical training.

Постановка проблеми. Детальний аналіз положень Доктрини підготовки сил оборони держави та Концепції підготовки ЗС України доводить, що для того, щоб рівень випускника вищого військового навчального закладу в повній мірі задовольняв вимоги професійної армії зразка НАТО, необхідно суттєво посилити фахову складову підготовки майбутніх офіцерів та забезпечити її спеціалізацію [2].

Аналіз літературних джерел. Детальний аналіз праць науковців (В. Красота, Г. Новодерьожкін, О. Ольховий 2012; Т. Круцевич, 2012; Є. Анохін, С. Романчук, 2012; В. Паєвський 2012; О. Костенко, 2014; В. Кирпенко, 2014; О. Лойко, 2015; О. Ролук, А. Петрук, 2016; М. Корчагін, 2018) демонструє велику кількість засобів та методів фізичної підготовки, які позитивно впливають на успішність професійної діяльності військовослужбовців [8, 9, 10, 11, 12, 13].

Мета статті – теоретично обґрунтувати програму спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів закладів військової освіти із застосуванням засобів військово-прикладних багатоборств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз процесів фізичного становлення й розвитку особистості майбутніх офіцерів спонукає до перегляду й перебудови організаційно-методичних основ і змісту процесу фізичного виховання у ВВНЗ, пошуку і впровадження нових ефективних форм і методів фізичного удосконалення майбутніх офіцерів закладів військової освіти. Адже великий обсяг денного і тижневого навантаження призводить до систематичного накопичення втоми, що негативно відбивається на загальному стані здоров'я. Тому питання про відновлення розумової і фізичної працездатності, підтримки здоров'я та вдосконалення фізичного розвитку стає актуальним.

Освітній процес фізичного виховання посідає провідне місце у фізичній підготовці майбутніх офіцерів і є обов'язковою формою занять, що забезпечує набуття необхідного рівня знань, умінь і навичок, передбачених програмою навчання.

Особливості сучасної методики проведення занять з фізичного виховання у закладах військової освіти полягають у врахуванні індивідуальних особливостей організму майбутніх офіцерів, що дозволяє диференціювати завдання й втілити в практику індивідуальний підхід до них. Зокрема, фахівці у галузі фізичного виховання і спорту наголошують, що заняття фізичною підготовкою у ВВНЗ доцільно проводити за індивідуальними програмами, залежно від рівня фізичного розвитку [14].

Також науковцями рекомендовано впровадження у ВВНЗ комплексу заходів, які забезпечують диференціацію та індивідуалізацію фізичного виховання майбутніх офіцерів з метою своєчасного попередження шкідливих наслідків гіпокінезії [15]. До таких заходів, наприклад, належить здійснення медико-педагогічного контролю за якістю проведення занять з фізичного виховання.

Досвід організації процесу фізичного виховання у ВВНЗ доводить, що однією із умов ефективності фізичного виховання є набуття майбутніми офіцерами необхідного досвіду фізичного самовдосконалення в процесі самостійної роботи [12, 16]. Теорія і практика фізичного виховання свідчить, що самоорганізація майбутніх офіцерів в цій галузі сприяє повнішому розкриттю їх потенційних можливостей, забезпечує формування в них інтересу до занять спортом, активізує мислення, спонукає до більш глибоко засвоєння програмного матеріалу з теоретичних основ фізичного виховання та формування умінь активно набувати знання.

Самоорганізація в сфері фізичної підготовки здійснюється шляхом виконання самостійних занять, до яких належать: ранкова фізична зарядка, спортивно-масова робота, загартування та здійснення контролю свого фізичного і функціонального розвитку. Вибір форми самостійних занять визначається індивідуальними інтересами, здібностями, умовами життя.

Попередній аналіз науково-методичних джерел засвідчив, що в останні роки на тлі інтенсифікації навчального процесу у ВВНЗ спостерігається тенденція до зниження рівня соматичного здоров'я і фізичної підготовленості майбутніх офіцерів [3]. Постійне збільшення обсягу навчального матеріалу, який має засвоїти здобувач певного освітнього рівня, майже не залишає йому часу на достатню рухову активність та фізичне самовдосконалення.

Висновки. Аналізуючи аспекти фізичної підготовки військових професіоналів, можна зазначити, що система фізичного виховання майбутніх офіцерів закладів військової освіти потребує постійного вдосконалення згідно вимог сучасних керівних документів.

Широкий асортимент вправ військово-прикладних видів спорту дає підставу вважати, що по суті та наповненню вони наближені до змісту професійно-прикладної (спеціальної) фізичної підготовки військовослужбовців та є доцільними для застосування у підготовці військових професіоналів. Різноманітність та доступність цих вправ обумовлена наявністю навчально-матеріальної бази у всіх закладах військової освіти Збройних Сил України.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень буде спрямовано на дослідження ефективності засобів військово-прикладного семиборства на удосконалення спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів закладів військової освіти.

Література

1. Камаєв О. І., Паєвський В. В., Шевченко О. О. Поточний контроль показників фізичної підготовленості курсантів військового закладу різних курсів навчання. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків: ХДАФК, 2013. № 2. С. 18-21.
2. Шлямар І. Л. Программа специальной физической подготовки командиров механизированных подразделений Сухопутных войск Вооруженных Сил Украины. *Актуальные проблемы огневой, тактико-специальной и профессионально-прикладной физической подготовки* : сб. ст. – Могилев : Ин-т МВД, 2014. С. 135–141. ISBN 978-985-7088-17-1.
3. Федак С. С., Одеров А. М., Одерова О. В. Фізична підготовка – як один із основних предметів професійної підготовки військовослужбовців збройних сил. *Матеріали Х Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Львів ЛНУ ім. І.Франка, 2016. С. 33-34.
4. Лаврут О., Лаврут Т. Здоров'я військовослужбовців та рівень фізичної підготовки як запорука національної безпеки України. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*, 2009, випуск 1 (19). ХУПС. С. 169-171.
5. Ольховий О. Динаміка антропометричних та функціональних показників розвитку юнаків (17-22 років) як наслідок навчання у вищій освітній школі. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт)*. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова 2014. Вип. 3К (45) 14 – С. 219-224.
6. Friedl K., Knapik J., Häkkinen K., Baumgartner N., Groeller H., Taylor N., et al. Perspectives on aerobic and strength influences on military physical readiness: Report of an international military physiology roundtable. *J Strength Cond Res* 29(11S). 2015. S10–S23. doi: 10.1519/JSC.0000000000001025.
7. Mikkola I, Keinänen-Kiukaanniemi S, Jokelainen J, Peitso A, Härkönen P, Timonen M, et al. Aerobic performance and body composition changes during military service. *Scand J Prim Health Care* 30, 2012, P. 95–100.
8. Анохін Є. Д., Романчук, О. М. Лойко. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт». Л. : АСВ, 2012. 212 с.
9. Кирпенко В. М. Діагностична модель визначення ступеня готовності військових фахівців до управління процесом фізично. *Вісник Національного університету оборони України* : зб. наук. пр. К. : НУОУ, 2012. Вип. 1 (26). С. 30–35.
10. Климович В., Романчук В., Шлямар І. Порівняльний аналіз фізичної підготовленості курсантів ВНЗ Сухопутних військ різних спеціальностей. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. Л., 2012. Вип. 16, т. 2.С. 166–170.
11. Красота В.М. Спеціальна фізична підготовка курсантів вищих військових навчальних закладів. *Слобожанський науково-спортивний вісник* Х.: ХДАФК, 2013. №4 (37). С. 30-33.
12. Красота В., Новодерьожкін Г., Ольховий О. Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка : навч. посіб. Севастополь: АВМС, 2012. 198 с.
13. Корчагін М. В. Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців-операторів Повітряних Сил Збройних Сил України. *Слобожанський науково-спортивний вісник: наук.-теорет. журн. Х.: ХДАФК, 2010. № 4. С.33–36.*
14. Чепурний В., Корчагін М., Откидач В. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів засобами військово-спортивного багатоборства, Матеріали XXVII міжнародної науково-практичної конференції Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я MicroCAD 2019/15-17 травня 2019 р./у 5 частинах Харків: НТУ ХПІ – 84с.
15. Романчук С., Приступа Є. Військові багатоборства та військово-прикладні види спорту в системі підготовки фахівців Збройних Сил України. *Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка*, 2012 (5). С 223-230.
16. Піддубний О. Г. Оптимізація фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів у період первинного професійного навчання. *Дис... к.фіз.вих.:* 24.00.02 / ХДАФК. Х., 2003. 187 с.

Reference

1. Kamaiev O. I., Paievskiy V. V., Shevchenko O. O. Potochnyi kontrol pokaznykiv fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv viiskovoho zakladu riznykh kursiv navchannia. *Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk*. Kharkiv: KhDAFK, 2013. № 2. S. 18-21. [Kamaiev O. I., Paevskiy V. V., Shevchenko O. O. Continuous control of indicators in the physical preparation of cadets in the military base of the graduate students. *Slobozhansky science and sports bulletin*. Kharkiv: KHDAFK, 2013. No. 2. S. 18-21.]. (in Ukrainian).
2. Shliamar Y. L. Prohramma spetsyalnoi fizycheskoi podhotovky komandyrov mekhanizirovannykh podrazdeleniy Suhoputnykh voisk Vooruzhennykh Syl Ukrainy. Aktualnye problemy ohnevoi, taktyko-spetsyalnoi y professyonalno-prykladnoi fizycheskoi podhotovky : sb. st. – Mohylev : Yn-t MVD, 2014. S. 135–141. ISBN 978-985-7088-17-1. [Shliamar Y. L. Prohramma spetsyalnoi fizycheskoi podhotovky komandyrov mekhanizirovannykh podrazdeleniy Suhoputnykh voisk Vooruzhennykh Syl Ukrainy Aktualnye problemy ohnevoi, taktyko-spetsyalnoi y professyonalno-prykladnoi fizycheskoi podhotovky : sb. st. – Mohylev : Yn-t MVD, 2014. S. 135–141. ISBN 978-985-7088-17-1.]. (in Ukrainian).
3. Fedak S. S., Oderov A. M., Oderova O. V. Fizychna pidhotovka – yak odyn iz osnovnykh predmetiv profesiinoi pidhotovky viiskovosluzhbovtsiv zbroinykh syl. *Materialy Kh Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Lviv LNU im. I.Franka, 2016. S. 33-34. [Fedak S. S., Oderov A. M., Oderova O. V. Physical training is one of the main subjects in professional training of military servicemen of the armed forces. *Materials of the X All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. Lviv LNU im. I.Franka, 2016. S. 33-34.].(in Ukrainian).
4. Lavrut O., Lavrut T. Zdorovia viiskovosluzhbovtsiv ta riven fizychnoi pidhotovky yak zaporuka natsionalnoi

- bezpeky Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho universytetu Povitrianykh Syl, 2009, vypusk 1 (19). KhUPS. S. 169-171 [Lavrut O., Lavrut T. Health of military servicemen and physical training as a guarantee of national security of Ukraine. Collection of scientific works of Kharkiv University of the Power of the Forces, 2009, issue 1 (19). Hoops. pp. 169-171] (in Ukrainian).
5. Olkhovyi O. Dynamika antropometrychnykh ta funktsionalnykh pokaznykiv rozvytku yunakiv (17-22 rokiv) yak naslidok navchannia u vyshchii osvithii shkoli. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (Fizychna kultura i sport). K.: NPU im. M.P. Drahomanova 2014. Vyp. 3K (45) 14 – S. 219-224. [Olkhoviy O. Dynamics of anthropometric and functional indicators of the development of young people (17-22 years old) as the heirs of higher educational education. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport). K.: NPU im. M.P. Dragomanova 2014. Vip. 3K (45) 14 - S. 219-224.] (in Ukrainian).
6. Friedl K., Knapiak J., Häkkinen K., Baumgartner N., Groeller H., Taylor N., et al. Perspectives on aerobic and strength influences on military physical readiness: Report of an international military physiology roundtable. J Strength Cond Res 29(11S). 2015. S10–S23. doi: 10.1519/JSC.0000000000001025. (in USA)
7. Mikkola I, Keinänen-Kiukaanniemi S, Jokelainen J, Peitso A, Härkönen P, Timonen M, et al. Aerobic performance and body composition changes during military service. Scand J Prim Health Care 30, 2012, P. 95–100. (in USA)
8. Anokhin Ye. D., S. V. Romanchuk, O. M. Loiko. Kurs lektsii z navchalnoi dystsyplini «Fizychno vykhovannia, spetsialna fizychna pidhotovka i sport». L. : ASV, 2012. 212 s. [Anokhin Y. D., S. V. Romanchuk, O. M. Loiko. A course of lectures on the basic discipline "Physical training, special physical training and sports". L. : ASV, 2012. 212 p.] (in Ukrainian).
9. Kyrpenko V. M. Diahnostychna model vyznachennia stupenia hotovnosti viiskovykh fakhivtsiv do upravlinnia protsesom fizychno. Visnyk Natsionalnogo universytetu oborony Ukrainy : zb. nauk. pr. K. : NUOU, 2012. Vyp. 1 (26). S. 30-35. [Kirpenko V. M. Diagnostic model for determining the stage of readiness of military fahivtsiv to control the process physically. Bulletin of the National Defense University of Ukraine : coll. Sciences. pr. K. : NUOU, 2012. VIP. 1 (26). pp. 30-35.] (in Ukrainian).
10. Klymovych V., Romanchuk V., Shliamor I. Porivnialnyi analiz fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv VNZ Sukhoputnykh viisk riznykh spetsialnostei. Moloda sportyvna nauka Ukrainy : zb. nauk. nauk. pr. z haluzi fiz. vykhovannia, sportu i zdorovia liudyny. L., 2012. Vyp. 16, t. 2.S. 166–170. [Klimovich V., Romanchuk V., Shlyamor I. Porivnyalnyi analysis of the physical training of cadets of the VNZ of the Land military specialties. Young sports science of Ukraine : zb. Sciences. Sciences. pr. from gallery fiz. vihovannya, sports and healthy people. L., 2012. VIP. 16, v. 2.S. 166–170.] (in Ukrainian).
11. Krasota V.M. Spetsialna fizychna pidhotovka kursantiv vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv. Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk Kh.: KhDAFK, 2013. №4 (37). S. 30-33. [Krasota V.M. Special physical training of cadets of the highest military bases. Slobozhansky science and sports bulletin Kh.: KHDAFK, 2013. No. 4 (37). pp. 30-33.] (in Ukrainian)
12. Krasota V., Novoderozhkin H., Olkhovyi O. Fizychno vykhovannia ta spetsialna fizychna pidhotovka : navch. posib. Sevastopol: AVMS, 2012. 198 s. [Krasota V., Novoderozhkin G., Olkhoviy O. Physical training and special physical training: Navch. posib. Sevastopol: AVMS, 2012. 198 p.] (in Ukrainian)
13. Korchagin M. V. Spetsialna fizychna pidhotovka viiskovosluzhbovtiv-operatoriv Povitrianykh Syl Zbroinykh Syl Ukrainy. Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk: nauk.-teoret. zhurn. Kh.: KhDAFK, 2010. № 4. S.33–36. [Korchagin M.V. Special physical training of military servicemen-operators of the Defense Forces of the Armed Forces of Ukraine. Slobozhansky scientific and sports bulletin: sci.-theor. magazine H.: KHDAFK, 2010. No. 4. S.33–36.] (in Ukrainian)
14. Chepurnyi V., Korchagin M., Otkydach V. Udoskonalennia spetsialnoi fizychnoi pidhotovky kursantiv zasobamy viiskovo-sportyvnoho bahatoborstva, Materialy KhKhVII mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Informatsiini tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnolohiia, osvita, zdorovia MicroCAD 2019 / 15-17 travnia 2019 r. / u 5 chastynakh Kharkiv: NTU KhPI – 84s. [Chepurnij V., Korchagin M., Otkidach V. Decocalnenna Specili FIZIKII Підиска́я підпро́ва картививанни, Materiali xxvii M_Informiniki and practical conference informakiini technology: science, tehnik, tehnologiya, Oswet, healthy Microcad 2019 / 15- May 17, 2019/in 5 parts of Kharkiv: NTU KhPI - 84s.] (in Ukrainian)
15. Romanchuk S., Prystupa Ye. Viiskovi bahatoborstva ta viiskovo-prykladni vydy sportu v systemi pidhotovky fakhivtsiv Zbroinykh Syl Ukrainy. Fizychno vykhovannia, sport i zdorovia liudyny. Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu im. I. Ohienka, 2012 (5). S 223-230. [Romanchuk S., Pristupa E. Viysk's bagatarstva and viysko-applied sport in the system of training fakhivtsiv Zbroinyh Forces of Ukraine. Physical fitness, sports and healthy people. Bulletin of Kam'yanets-Podilsk National University named after .. I. Ogiienka, 2012 (5). C 223-230.] (in Ukrainian)
16. Piddubnyi O. H. Optymizatsiia fizychnoi pidhotovky kursantiv vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv u period pervynnoho profesiinoho navchannia. Dys... k.fiz.vykh.: 24.00.02 / KhDAFK. Kh., 2003. 187 s. [Piddubniy O. G. Optimization of physical training of cadets of the highest military positions in the period of primary professional training. Dissertation... k.fiz.vih.: 24.00.02 / HDAFK. H., 2003. 187 p.] (in Ukrainian)